

Горелік Д.С.

курсант;

Кайко В.І.

кандидат психологічних наук, доцент,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИЧНІ ПИТАННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТРАНСПОРТНОЇ ТРАВМИ ПРИ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОДАХ

На підставі наукової оцінки слідів і пошкоджень, виявлених при розтині трупа чи огляді потерпілого, судово-медична експертиза може встановити певні факти, які стосуються як механізму транспортної травми в цілому, так і окремих її етапів, що має виключно важливе значення для слідчих органів. А відповідно до ст. 76 КПК України встановлення причини смерті, тяжкості і характеру тілесних ушкоджень завжди вимагає спеціальних медичних знань і не може бути вирішене іншим шляхом.

Розслідування транспортних пригод з людськими жертвами нерідко складне і важке, що пояснюють їх раптовим початком і скороминучістю. Внаслідок цього увага свідків (якщо вони є) фіксується головним чином на результатах події, а не на тому, хто, що і як здійснив. Часто транспортна пригода відбувається без свідків. Ось чому в останні роки коло питань, які ставляться для вирішення судово-медичною експертизою при розслідуванні транспортних пригод, значно розширилось, а вимоги до неї з кожним роком підвищуються.

В ході СМЕ при ДТП підлягають вирішенню наступні питання: наявність або відсутність у учасників тілесних ушкоджень, механізм їх утворення, кількість, ступінь локалізації та послідовність отримання; тяжкість шкоди, заподіяної здоров'ю учасника в результаті отриманих тілесних ушкоджень; причина смерті загиблого і т. д.

Незважаючи на те, що експертами останнім часом детально досліджуються проблеми, пов'язані з різними обставинами і механізмами зіткнення транспортних засобів [1], а також на те, що питанням проведення комплексних експертиз у випадках ДТП стало приділятися більше уваги [3], що склався в даний час підхід до вирішення розглянутого питання видається необґрунтовано спрощеним, і, в силу цього, в ряді випадків маловживаних, з тієї причини, що розглядає одну і ту ж стандартну ситуацію – один з потерпілих

знаходиться за керуванням автомобілем, а інший – чомусь виключно на передньому пасажирському сидінні, і, таким чином, все експертне дослідження зводиться до вирішення питання, хто ж з цих потерпілих займав місце водія, а хто – пасажира переднього сидіння.

Крім того, той же самий підхід з незрозумілої причини розглядає одну і ту ж ситуацію ДТП – одноразовий контакт автомобіля з іншим автомобілем або перешкодою, коли сили, що викликають ударно-інерційні зміщення тіл водія і пасажирів в салоні автомобіля, діють приблизно в одному напрямку.

Якщо в результаті проведеного огляду і дослідження потерпілого експерт винесе рішення про те, що його здоров'ю завдано шкоди легкої або середньої тяжкості, то винуватця ДТП притягнуть до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу, позбавлення прав, адміністративного арешту або виправних робіт відповідно до законодавства України. При тяжкій шкоді здоров'ю, включаючи необережне заподіяння смерті потерпілому, винуватцю загрожує кримінальна відповідальність. Також висновок експерта дає підставу потерпілому або його представникам вимагати матеріальної компенсації шкоди по страхуванню або відшкодування матеріального і морального збитку в суді.

Судово-медична експертиза може науково обґрунтувати факт транспортної травми, встановити її вид, положення тіла людини в момент травми, прижиттєвість ушкоджень, їх давність тощо. Фахівець у галузі судової медицини може встановити сп'яніння у загиблого, стан його здоров'я в момент пригоди, визначити давність настання смерті, іноді – вирішити інші питання медичного спрямування, що виникають під час розслідування транспортної пригоди. Звідси впливає виняткове значення судово-медичної експертизи у випадках різних видів транспортної травми.

У кожному конкретному випадку експерт повинен ретельно проаналізувати перебіг ушкоджень і їх наслідок з медичної точки зору: дати оцінку тяжкості самої травми, її проявам, установити, чи має місце ускладнення, пояснити причини та умови, які викликали ускладнення і смерть. При транспортній травмі визначення причинно-наслідкового зв'язку смерті з проявами ушкоджень найскладніше [4].

Як же вирішити питання: чи є прямий причинно-наслідковий зв'язок між ушкодженням і смертю? Необхідно шукати прямий такий зв'язок у всіх без виключення послідовно розташованих парних ланках ланцюга, які характеризують перебіг самого травматичного процесу без впливу інших причин, що діють поряд з ушкодженням. При цьому треба мати на увазі, що травма, яка сама по собі не викликає неблагоприємного наслідку, іноді виступає умовою для посилення дії іншої причини, яка

раніше повною мірою не проявилась. Остання і визначає цей несприятливий кінець (наслідок) [2].

Отже, прямий причинно-наслідковий зв'язок – це такий зв'язок, в якому причина повинна бути достатньою, а сам зв'язок жорстким, однозначним. Він, на відміну від імовірного зв'язку, характеризується постійним (у всіх випадках) настанням наслідку з особливими якісними характеристиками, які визначаються причиною. Наприклад, повітряна емболія правої половини серця завжди жорстко однозначно свідчить про відкрите поранення венозної судини.

У випадках, коли необхідно вирішити питання про причину настання смерті при наявності кількох чи багатьох ушкоджень або коли за ступенем тяжкості потрібно оцінювати кожне з наявних ушкоджень окремо (поєднана, комбінована травма), судово-медичний експерт чи лікар стикаються з поняттям «головна причина» і «неголовна причина», про що вже згадувалось та підтверджувалось прикладами. Ще один з них: при наявності двох проникаючих колотих ран – в ділянці грудей (наскрізне поранення лівого шлуночка серця і тампонада кров'ю порожнини серцевої сумки) і живота (поранення печінки і крововилив у черевну порожнину – 300 мл) головною причиною настання смерті повинно бути визнане ушкодження в ділянці грудей [5].

Судово-медичному експерту для встановлення причинного зв'язку травми з її наслідком необхідно виділити травматичний процес (травматичну хворобу) з числа інших хвороб, з якими він зв'язаний і існує одночасно; виявити хвороби, що передували травмі; вирішити питання про те, чи є у потерпілого хвороби (нетравматичного походження), які здатні викликати несприятливий кінець, в тому числі смерть.

Таким чином, при механічній травмі в одних випадках визначення причини смерті та її походження не завдає лікарю великих труднощів, коли знаходять грубі, не сумісні з життям ушкодження. В інших випадках (а їх є більшість) смерть від травми на-стає внаслідок розвитку її прямих проявів чи ускладнень: внутрішньої чи зовнішньої кровотечі, здавлення кров'ю серця чи головного мозку, аспірації крові, травматичного шоку, повітряної чи жирової емболії, травматичного токсикозу тощо, що нерідко викликає певні труднощі в їх посмертній діагностиці, особливо у встановленні причинно-наслідкового зв'язку смерті з травмою. В зв'язку з цим кожний лікар, особливо судово-медичний експерт, повинен добре орієнтуватися у філософській проблемі причинності, дотримуватися певних принципів при визначенні причини смерті, знати особливості, морфологічні прояви і роль різних патогенетичних ланок травматичного процесу в танатогенезі.

Список використаних джерел

1. Колесников В.Л. К вопросу экспертного моделирования ситуации при ДТП / В.Л. Колесников // Судово-медична експертиза. – 2014. – № 1(6). – С. 63–65.
2. Плевинскис П.В. Сложные ситуации при установлении местонахождения пострадавших в салоне автомобиля в момент ДТП / П.В. Плевинскис // Судово-медична експертиза. – 2013. – № 1. – С. 23–26.
3. Шевцов С.А. Расследование обстоятельств дорожно-транспортных происшествий / С.А. Шевцов, К.В. Дубонос / Харьков, «Факт», 2003, с. 77-97.
4. Нафикова Л.С. Роль судебно-медицинской экспертизы при ДТП // Вестник науки и образования. 2017. № 1 (25). – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-sudebno-meditsinskoj-ekspertizy-pri-dtp>
5. Плевінскіс П.В. Особливості травмування пішохода задньою частиною автомобіля у судово-медичній практиці // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник української медичної стоматологічної академії. 2017. № 1 (57). – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/osoblivosti-travmuвання-pishohoda-zadnoyu-chastinoyu-avtomobilya-u-sudovo-medichniy-praktitsi> (дата обращения: 05.10.2019).

Нагула О.В.

студентка,

Науковий керівник: Костенко М.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО

Допит – це процесуальна дія, що являє собою інформаційно-психологічний процес спілкування осіб, які приймають участь в цій процесуальній дії та спрямований на отримання інформації та фактів, що відомі допитуваному та мають значення для встановлення істини по справі та притягнення винної особи до відповідальності [1, с. 75].

З метою належного проведення даної процесуальної дії необхідно визначити психолого-правові аспекти допиту підозрюваного.

Особливості проведення допиту є предметом досліджень значного кола науковців, зокрема: В.П. Бахіна, В.Д. Берназа, С.П. Бонарова, В.К. Весельського, Д.В. Затенацького, Є.В. Землянської, В.О. Коново-